

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Husvét ünnepén. Erdős József. — Fölvívás a magyarországi protestáns írókhoz. Szász Károly. Zsilinszky Mihály. — Észrevételek. Segesvári József. — Tárca. Feltámadott! Szabolcska Mihály. — Közügyeink. A debreczeni ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Referens. — Az eszperesi beleegyezés megadandó! k... n. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetés.

Husvét ünnepén.

Hadd zengjen ma, Krisztus feltámadásának emlékünepén, új vídám éneket minden ajk s hadd szálljon fel buzgó imádság a magasságban lakozó Isten trónja elé, hogy nem hagyta az ő Felkentjét a koporsóban s nem engedte, hogy az ő Szentje rothadásra jusson! Ennél vígasztalóbb hit s megnyugtatóbb remény, a föld vándorára nézve nem létezik. Méltán mondotta Pál apostol: „Hogyha Krisztus fel nem támadott: hiábavaló akkor a mi prédikálásunk, hiábavaló a ti hitetek is!” Igen, mert a szünetlenül tartó küzdés, a léleknek itt alant átélt gyötrelmei, az örök harc s örök szenvedés, csak nem lehet az Isten képmását viselő ember teremtésének és rendeltetésének végcélja? A halál határt vet a földi létnek; a sírhant alatt elnémul a szenvedés jajja; bevégeződik minden, a mi földi, testi, mulandó. De a hit megvalósulása, az isteni igazsága, Krisztus életének s küldetésének érdeme — mindez csak nem pusztá ámitás talán?? Az Izráelben előkészített s Krisztusban bételjesedett üdvösség hirdetése — ugyan mire való volna még? Avagy talán a pusztá megsemmisülés és bizonyos ügyvélt szellemi fenmaradás — — ez az ember egyedüli eszménye s ama legfőbb cél, melyért teremtett?!

De miért ma e felett töprengeni? midőn az egész univ. példájában s az összes keresztyén világ templomaiban hirdettetik a feltámadás ténye! Öröm és vígaság, győzelem és dicsőség napja ez; jertek hát és

valljuk s hirdessük nagy örömmel: Feltámadott az Ur bizonynyal! Az elragadtatás és mennyei boldogság hangján, e szavakkal üdvözölték a feltámadás tényének első szemtanúi s hírnökei ama két emmausi tanítványt, kiknek útközben megnyilatkozott szemeik a feltámadott Krisztust látták s szíveik a prófétai jóslatok ekként történt bételjesedésének hallásakor lánggal égtek s égi örömtől repestek. Hogy ne visszhangozná hát ma is a megváltottak serege eme tény igazságát: Feltámadott az Ur bizonynyal! Hiszen a mi bűneinkért adatott halálra és a mi megigazulásunkért támadott fel. És így a mi Krisztusunk nem halandó ember, nem erkölcsi ideál, hanem amaz örökkévaló próféta, ki egyedüli igaz Főpapunk s lelki Királyunk! Az ő élete a mi életünk, dicsősége a mi örökségünk, érdeme a mi üdvösségünk!

Keljen fel hát bármilyen ellenség a mi hitünk Fejedelme ellen; jöjjenek el északról és délről, napkeletről és napnyugotról az ő keresztjének káromlói; ostromolja bár a világ bölcsesége, a kételkedés és hitetlenség s a pokol minden hatalma a mi hitünket: erősségünk vára, reményességünk horgonya, örök életünk biztosítóka legyen Krisztus, ki tegnap és ma ugyanaz és mindörökké!

Ma Krisztus megváltottai, a dicsőség urának nagyszagos dolgait és örök szeretetének áldásait emlegetik, nagy háláadással. Minket is egyesítsen ez az öröm, ez a hit. Krisztus él és Lelke által csudákat művel közöttünk. Ugyan nem látjátok-é? avagy nem tudjátok-é?

Ama napon Jéruzsálemben együtt valának a tanítványok, kiket a feltámadott Krisztus, mint elsőket hívott el evangéliomának apostolai gyanánt. Jöttek hozzájuk amaz emmausi tanítványok, kik ugyanazon igazságról tettek vallást: s mindannyian egy hit, egy lélek által áthatva, elmenve az egész világba, sok népeket gyűjtének egybe e hit zászlója alá. Ez az egységes hit töltse be a mi szíveinket, lelkeinket is, kik egy vagyunk, egygyé lettünk a mi

Urunkban s akkor győzedelmünk biztos, életünk örök, mert velünk van az Erős, a Hatalmas, a békesség és igazság Fejedelme — Immánuél!

Ő áldja és szentelje meg s tegye idvességessé a mi hasvétii ünneplésünket is, most és mindenha!

Erdős József.

Fölvívás a magyarországi protestáns írókhoz.

A „Magyar Protestáns Irodalmi Társaság“ folyó évi márczius 24-én megalakult; bekövetkezett immár a cselekvés, a tervszerű és öntudatos komoly munkának ideje.

Alapszabályaink általánosságban körvonalozzák a célt, mely felé haladunk, és a feladatot, melyet megoldanunk kell. Ki ne óhajtana tehetségéhez képest előmozdítani a hazai protestáns tudományos irodalmat, mely eddig jóformán parlagon hevert; ki ne érezné szükségét első sorban a hazai protestáns egyháztörténelem művelésének, melynek lapjai annyi lélekemelő és lelkesítő jelenetekkel bővelkednek, és mely mindenkor az igazság világító fáklyája és egyházi életünk mestereleszen; ki ne akarná az erkölcsi és vallásos irányú közhasznú elvasmányokat nyújtani népünknek, mely protestáns szellemű olvasmányokhoz alig juthat, sőt gyakran rossz szellemű és lelket ölő művek olvasására van utalva?

Bizonyára mindenki helyeselni fogja a törekvést, hogy ezen segítve legyen. De hogyan és mily úton induljunk el, hogy a kitűzött célt minél előbb elérhessük? Mivel kezdjük a munkát addig is, míg anyagilag megerősödünk? Sok a teendő minden téren. Hogy munkánkban rend és helyes irány legyen; hogy írók és olvasók tisztában legyenek arra nézve, mit várhatnak ez új társaság működésétől, mindjárt első éveiben, szükségesnek látszik, hogy erre nézve némi tájékoztatást nyujtsunk.

Abból az elvből indulva ki, hogy a ki sokat markol, keveset szorít, nem tartjuk lehetőnek, hogy társaságunk egyszerre sokféle kiadvánnyal kezdje munkáját. Egyelőre elég lesz, sőt anyagi erőnket tekintve, csak is az lehetséges, hogy az alapszabályok 25. §-nak 1-ső és 3-ik pontjaiban megjelölt kiadványokkal induljunk meg: tehát az évnegyedenként megjelenendő folyóirattal, a „Protestáns Szemlével“, melyben 1) a protestáns egyházi és iskolai élettel összefüggő egyháztársadalmi, egyházjogi, egyháztörténelmi és magasabb vallásbölcselemi értekezések, szóval a vallásos és tudományos élet minden mozzanatára kiterjeszkedő s e részben a külföldi protestáns tudományos mozgalmakat is figyelemmel kísérő tanulmányok, cikkek és bírálatok fognak megjelenni; 2) olyan kidolgozott egyháztörténelmi eredeti monografiák fognak kiadatni, melyek a prot. egyház multjára, egy-egy korszakára, vagy kiválóbb egyéneire új világosságot derítenek, tudásunkat s ezzel az egyház iránti szeretetünket is gyarapítani fogják.

Ehhez képest első sorban csak oly művek adhatók ki, melyek tudományos színvonalon tartva, a művelt nagy közönség igényeihez vannak szabva, de nem az úgynevezett szaktudósok modorában írvák. Protestáns szelleműek annyiban, a mennyiben Krisztus szellemében a szabad tudományos kutatás eredményei, és csupán az igazságot derítik fel, minden irányzatos ferdítés és mellékezők nélkül. Valamint a reformatió nem új tant hirdetett, hanem az ősi eredeti keresztyénség szellemét állította vissza, úgy a magyar protestáns irodalmi társa-

ság is nem valami különleges új tudományos irányt, hanem általában az igazságot s ezzel egyszersmind a hazai, nemzeti tudományosságot kívánja előmozdítani. Az igazi tudomány nem jöhet ellenkezésbe sem a keresztyénséggel, sem a tudományok egyetemességével. Nem akarunk az irányzatos katólikus történelemmel, bölcészettel, jogi vagy társadalmi tanokkal, szintoly irányzatos protestáns történelmet, bölcészetet stb. állítani szembe, hanem, bár protestáns szellemtől áthatva, akarjuk a történelmi, bölcészeti, társadalmi stb. tudományt, az igazság őszinte keresésével, de elfogulatlanul s tárgyilagosan művelni. Mert meg vagyunk győződve, hogy mint a keresztyénségnek, úgy a protestantizmusnak sincs oka felni a teljes igazságtól: sőt ügyének az igazság elfogulatlan s őszinte keresése teheti s teendő a legjobb szolgálatot.

Ezek a szempontok fognak bennünket vezérelni munkálkodásunkban. Ezeknek szemmel tartására kérjük mindazokat, a kik társaságunkat szellemi munkájokkal támogatni kívánják.

A vallás-erkölcsi népies történelmi iratok és az emlékek (Monumenták) kiadását egyelőre el kell halasztanunk, vagy legalább függőben kell tartanunk; nem azért, mintha azoknak fontosságát és szükséges voltát nem éreznők, hanem egyedül csak azért, mert még nincs kellőleg biztosítva a rendes és szakadatlan kiadásra szükséges anyagi erő. Reméljük azonban, hogy protestáns értelmiségünk lelkes buzgalma és áldozatkészsége ezen is nem sokára segíteni fog, és akkor aztán az alapszabályilag körvonalozott feladatot minden nehézség nélkül megoldhatjuk.

Föl tehát a munkára! Mutassuk meg, hogy a régóta vajdó Protestáns Irodalmi Társaság megértette a haladó kor intő szózatát; mutassuk meg, hogy a mit a multnak kedvezőtlen körülményei miatt apáink meg nem tehettek, azt a kedvezőbb jelenkor fiait vállvetett munkával, a jövőben vetett reménnyel és igazi vallásos lelkesedéssel meg fogják valósítani. Egy szebb jövőnek hajnala derült égboltozatunkon. Használjuk fel a világosság napjait; szilárdítsuk meg a jövő fejlődésének biztos alapját: Dolgozzunk!

Budapest, 1889. évi áprilhóban.

Szász Károly,
elnök.

Zsilinszky Mihály,
titkár és szerkesztő.

Észrevételek

Nagy István úrnak „Az utolsó órában“ cím alatt közlött cikksorozatára.

II.

Épen azért van most, ezen átmeneti korszakban az a sok baj, az a sok panasz, zúgolódás, — azért adnak a mostani lelkészválasztások annyi dolgot az egyházi bíróságoknak, mert a korlátlan választási szabadsághoz pár évtized alatt hozzá szoktatott népet ma is igen sokszor particularis, családi vagy házassági érdekek és célok szolgálatába, sőt sokszor nemtelen gyűlölség, személyes bosszú kielégítésébe akarják belevonni és felhasználni azok, kik ezt a korlátlan szabad választás aerája alatt megszokták. Legtöbbször ez az a seb, mely most oly nagyon sajog! Következett volna csak ez az új választási törvény a régi rendszer után, a mikor nem a nép, hanem a presbyterium kiküldöttei hívtak papot s az esperes vagy az egyházmegyei közgyűlés ítélte meg, hogy a meghívott „dignus“-e

„e o loco“?, vagy pedig az egyházmegyei hatóság által „dignus“-oknak ítélt 3 jelölt közül választottak: akkor bezzeg nem lett volna panasz, de így az a „gyermek“ létére is mintegy erőszakkal nagykorúvá tett nép nem akar ismerni többé korlátokat, hanem maga akar úr lenni a házban s szeretné kidobni belőle az édes apát, ki az örökséget jó remény fejében, hogy azt jól fogja használni, nevére íratta. Pedig ha az a nép olyan, mint a gyermek, illőbb volna talán, hogy inkább az atyai tanácsra hallgasson, mint egy-két demagóg szavára, kik sokszor önző czéljaik kivitelére akarják felhasználni, annyival inkább, mert elmúltak azok a régi jó idők, midőn a legtöbb helyen, még a legkisebb faluban is volt egy-egy vallásos földesúr, ki a népnek atyja, az egyháznak pártfogója s tanácsadója volt; — ezeknek a faja már jórészt kiveszett s a nép vezetését a legtöbb helyen olyanok vették át, kikben semmi egyháziasság nincs, kik csak akkor szeretnek egyháztagnak lenni, mikor papot kell választani, hogy a zavarosban egyik vagy másik magáncél után halászszanak.

Adjuk vissza csak a népnek azt a korlátlan jogot és szabadságot, bizony nem lesz tizedrésnyi panasz sem az ő részéről, — lesz ismét békesség, de nem lesz benne köszönet sok helyen! Máris sok a panasz a ref. papságra, hogy nem áll egy színvonalon más felekezetek papjaival, megróvják sokszor nyilvánosan, hirlapilag nemcsak azért, hogy külső fellépésében, hanem hogy egyéb tekintetben is a többiek mögött hátramarad; adjuk csak vissza azt az imádott korlátlan népszabadságot, majd meg fogjuk látni, hogy az ily megrovások száma mennyire szaporodik! Mert hiszen az ily ünnepeles alkalmak, milyenekről a hirlapi megrovások szólnak, rendszeren nagyobb helyeken, többnyire városokban történnek, hova az a mindenható korlátlan és csalhatatlan választási jog és szabadság emelte az illetőket.

Én részemről nyíltan, őszintén kimondom, hogy ellensége vagyok minden korlátlan szabadságnak, mert a kinek jogát, szabadságát a mások joga nem korlátozza, annak zsarnoki hatalma van. A korlátlan jog alapja és szülő anyja nemcsak az absolutizmus önkénykedésének, hanem a fékvesztett forradalmak iszonyainak is. A mi népünknel is kezd már ez a zsarnoki hajlam igen gyakran nyilatkozni, a lelkészt, a belhivatalnokot az ő kegyéből élő s tőle függő cselédeknek tekintvén épen olyan helyeken, hol az ő korlátlan szabadsága nem valami érdemes és erélyes, hanem ellenkezőleg azon helyre kissé gyenge, és ezt magában nagyon is érző se miatt imponálni nem képes embert emelt a papi vagy tanítói hivatalra. A többek közt épen a napokban járt nálam egy küldöttség bizonyos tanító ellen, melynek egyik tagjának sehogysem fért a fejébe, midőn mondtam, hogy az illetőt csak esere útján lehet onnan megváltoztatni, nem pedig végkép elmozdítani a hivataltól, mert erre okot nem adott. Az illető atyafi efeletti ámulatának ily szavakban adott kifejezést: „Mégis csak nagy dolog az, hogy mi fogadjuk, mi fizetjük a belső embert és mégis elbocsátani nem lehet, mikor akarjuk“. Na persze én aztán érthetőleg tudtára adtam, hogy a belhivatalnok nem cseléd, hanem egyházi tisztviselő, a ki neki azért, hogy fizeti, nem alatta, hanem felette áll.

Jó lesz tehát azt a korlátlan népjogot és szabadságot, melynek oly sok fattyúnövése van, az egyházi hatóságnak az érdemesek jutalmazására kinyújtott kezével kissé nyesegetni!

De tovább menve, nincs igaza cikkírónak abban sem, hogy itt — t. i. az érdem ilyen módon való megjutalmazásánál

— a magasabb tekintetet alárendeli az alacsonyabb tekintetnek. Itt tehát a cikkíró a „Salus publica suprema lex“ elvére támaszkodik, melyet én is hiszek és vallok! Csakhogy míg én salus publicának, vagy magasabb tekintetnek, az egyetemes egyház összes organismusának s így az egyes szerveknek is ép, egészséges fejlődését, összhangzatos együttműködését s üdvös egymásra hatását tartom, — addig ő csak a részt veszi az egész helyett, s az összes organismus helyett csak a szervek egy részének túltengését kívánja, a mi természetesen úgy ezeknek, mint a többi szerveknek okvetlen romlását vonja maga után. Mert ha a szabad választási jog előtt szerinte minden egyéb tekintetnek háttérbe kell vonulni, mi joga lesz akkor ama másik szervnek, melynek feladata az íge hirdetése, hogy az egyház egyetemének testében a hit- és valláserkölcsei élet vérkeringését rendszerben tartsa. Amazok az ígének hallgatói, ezek hirdetői, — s vajjon mivel kisebb értékűek ezek, hogy rájuk semmi gondunk ne legyen, mint amazok, kiknek az ő jogos igényeiket is feláldozzuk? Bizony, bizony, kísértetbe jön az ember cikkíró beszédeire, hogy kárhoytassa azon szüléket, kik tehetséges gyermekeiket erre a pályára engedik, hol a tehetségnek és érdemnek kellő jutalom nem adatik, ha csak neki is valami „bolond szerencséje“ nincs. És kísértetbe jön az ember a legszerencsétlenebbnek tartani épen a mi egyházunk szervezetét, midőn látja, hogy más felekezetűeknél mindenki megtalálja a maga helyét s mindenüve lehetőleg megfelelő munkaerők állítatnak, különösen pedig a főbb pontokra, melyeknek őrállóiról szokott rendszeren ítélni a világ. De ha mi nem vágyunk is ily külső hatásra, csillogásra, ha mi a népet nem akarjuk is minden jogtól megfosztani, legalább legyünk következetesek és ne mondjuk azt, a mit cikkíró mond, hogy t. i. „a zsinat az alkotmányosság fogalmának principiumát, alaptételét: „a kinek kötelességei vannak, jogai is legyenek“, figyelmen kívül hagyta. Mert ha valamiben, úgy cikkírónak épen ebben nincs igaza. Nem ismeri a prot. egyházalkotmányt az, a ki így beszél, vagy ha ismeri, úgy a prot. egyházalkotmánynek egyik sarkalatos elvét épen akkor tévesztette el szeme elől, midőn ezt kimondta.

Tudjuk ugyanis, hogy a reformáció az egyház kormányzatában a világi elemet is részesítette, a mely joggal addig nem bírt, a melyet addig csak a papok gyakoroltak. Ez a dualizmus a prot. egyházalkotmányban megvan ma is, papok és világiak együttesen intézik az egyház ügyeit. Így volt ez a korlátlan népszabadság bejöveteleig hazánkban, a lelkészválasztásnál, a lelkészi hivatalok betöltésénél is. Együtt intézte azt a papokból és világiakból álló egyházm. közgyűlés, vagy pedig a consistorium a gyülekezet küldötteivel, az előbbi ítélvén meg, hogy a gyülekezet küldöttei által netalán előre meghívott egyén, ki csak „cum consensu seniorum“ ígérhette meg magát, az „externa vocatio“-n kívül bír-e interna vocatióval is, nemcsak, de a felett is döntött „an sit dignus e o loco?“ S vajjon most, midőn a politikai absolutizmus éveiben a szabadságért rajongva epedő lelkek által egyházkerületi határozatokban szélesebb népképviseleti alpra fektetett egyházkerületi rendszer-kívánta módosítással a zsinat, az egyházkerületek által épen csak a lelkészi hivatal betöltésénél elvetett dualizmust visszahozta, s az előbbi, mindkét faktort — papokat és világiakat egyaránt megillető jogokat visszaállította, talán alkotmányellenesen cselekedett? Miért? Talán azért, mert oly jogot vett el a néptől, a mely annak már megadva

volt? Na igen! — csakhogy míg azt a korlátlan jogot az előbbi törvények (kánonok) megváltoztatására nem is illetékes egyházkerületek — mint ilyenek adták oda, addig annak az oly nagyon követelt korlátlan jognak egy részét az alkotmányozó országos zsinat vette vissza az attól illetéktelenül megfosztott papi elem s az egyházi hatóságok részére, — épen ama principiumot tartva szem előtt, hogy „a kinek kötelességei vannak, jogai is legyenek“. Vagy talán az egyházi hatóságok és a lelkészek semmi kötelességet nem teljesítenek? Az egyháztársadalomnak csak ezen faktorai azok, melyeket és kiket semmi jog nem illet s kiknek érdemszerinti lehető jutalmazását elősegíteni, a közjóval, a salus publicával s magoknak a gyülekezeteknek is jól felfogott érdekével össze nem férne? Ne beszéljünk erről uraim! — Hiszen épen akkor lenne az egyházi élet nálunk is virágzó, ha mindenüve kipróbált munkaerőt állíthatnánk; ezt pedig csak úgy lehetne keresztül vinni, ha azok a cikkíró által úgynevezett exponált egyházak is oly gyakorló iskolákká lennének, hol a kezdő lelkészek, kiket sorsuk oda vetett, annak biztos tudatában fognának lelkesülve a munkához, hogy ha a kevesen híveknek találtnak, később többre fognak bízani. De ha már egyházszervezetünk miatt erről teljes bízosságot nem nyújthatunk is nekik, legalább ne vegyük el tőlök tekintetben még azt a vékony reménységet is, melyet az új lelkészválasztási törvény felmutat előttünk. Remény nélkül küzdeni és munkálkodni, azzal a tudattal, hogy a hova kedvezőtlen sorsa vetette, ott fog veszni egész életében s még arra sem bírni joggal, hogy a szerencsésebb körülmények közé jutott, atyafiság és sógorság által támogatott léhasággal versenyre kelhessen s azt háttérbe szoríthassa: bizony ez nem igen kecsesítő az Urnak leghívebb szolgájára nézve sem. Pedig a korlátlan szabad választás ezt az állapotot teremtette meg s abban az időben e miatt volt sok a panasz, nem az egyházak részéről ugyan, hol a legtöbb esetben nem a nép, hanem egy-két kolompos gyakorolta a jogot s vitte ki — verseny hiányában igen könnyen — a maga mellékes céljait, hanem panaszkodott a lelkészi kar, mely, mint az egyháztársadalom egyik s talán nem épen utolsó tényezője, az előhaladhatásnak nemcsak jogától, hanem reményétől is egészen megfosztatott. „Suum cuique“! Ha az egyháztársadalom egyik faktorának a kötelesség teljesítése fejében jog is adatik, tehát adassék a másik faktornak is. Tudom, hogy erre azt felelik sokan, hogy ha a lelkész kötelességeit teljesíti, meg is kapja azért a jutalmat, a fizetést. Igaz, de hát ez megfordítva is áll: ha az a választásra jogosított egyháztag fizet, meg is kapja érte a szolgálatot. „Ha mi nektek lelkieket vetettünk, nagy dolog-e, ha mi a ti testi marháitokat aratjuk?“ mondja az apostol (1 Kor. 9: 11.), itt tehát ki van egyenlítve a dolog s ennél többet az a hallgató az általa lelkésze részére adott fizetésért még akkor sem követelhet, ha azt nem maga választotta, hanem, mint pl. a katolikusoknál, a püspök rendelte be az egyházba. Egészen más az egyháztársadalmi jog, mert az az egyházfentartó faktorok mindenikét egyaránt illeti minden közérdekű intézkedéseknél, — pedig a lelkészi hivataloknak kikkel és miként való betöltése, azt hiszem, közérdek, hiszen ha nem az volna, úgy nem is volna felette oly nagy harez s nem fogyna el e harcban oly rémséges sok tinta és papiros.

Ezek alapján merem én cikkíróval szemben állítani, hogy a zsinat I. Nem akart lehetetlent, midőn az érdemet felismerni s jutalmazni akarta. II. Nem választotta ahhoz rossz-

szul az eszközt és módot, sőt az egyedül lehetséges és jogos téren akarta azt. III. Nem a magasabb érdeket rendelte alá az alacsonyabbnak, sőt ellenkezőleg a salus publicát tartotta szem előtt. IV. Nemhogy alkotmányellenesen járt volna el, sőt a prot. egyházalkotmánnyal épen megegyező módon cselekedett.

Segesvári József.

Tárcza.

Feltámadott!

Fölséges ünnep, fényes ünnep,
Mosoly fogadjon mindenünnet!
S te ihletésed szent varázsát,
— Mint egy fehér galamb a szárnyát —
Suhantsd el szíveink fölött.
Teremtsen újjá égi szózatod:
Az Ur feltámadott!

Minden ti népek, arcotokra,
Örömtüzeket gyujtsatok ma.
Az örökélet Istenének,
Hálátadó, magasztos ének,
Zengjen kelettől nyugotig;
S ujjongva verje delet, északot...
— Bizony feltámadott!

Virág mi csak nyit, kelve újra,
— Mint a feltámadás tanúja, —
Mind ott legyen, elszórva szerte,
A temetőkből, s elfeledve
A hol csak egy sír domborul!
Hadd érezzék meg ők is e napot,
Mikor feltámadott!

A fátyolt, mit sírván viselnek,
Nézzük ma győzedelmi jelnek.
S kik jártok igaz gyászruhákba',
Boruljatok egymás nyakába,
Ti galiléi asszonyok!
Jajjal siratni nincs többé halott...
Az Ur feltámadott!

A gyász ma öröme virradjon,
Hozsánna zengjen minden ajkon,
Fürödjön a föld fény sugarába'!...
S az összeség milljó világa,
Ha kérdő arcezzal néz felénk
Megérti tán az angyal-szózatot:
— Az Ur feltámadott!

S fény gyúl ki rá egy értelemben,
Végig a roppant végtelenben;
Isten nevét velünk kiáltják,
S egy nagy, hálátadó imádság
Lesz a teremtett összeség!
Áldván, ki nekünk életet adott,
Mikor feltámadott.

... Fölséges ünnep, fényes ünnep,
Mosoly fogadjon mindenünnel!
S te ihletésed szent varázsát,
— Mint egy fehér galamb a szárnyát —
Suhantsd el szíveink fölött.
Teremtsen újjá égi szózatod:
Az Ur feltámadott!

Szabolcska Mihály.

Közügyeink.

A debreczeni ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

A főiskola kisgyűléstermében f. hó 11-én, az egész napot igénybe véve, folyt le a debreczeni ev. reform. egyházmegye közgyűlése.

Nagy volt a gyűlés iránti érdeklődés nemcsak a tagok, — kik feltűnő nagy számmal jelentek meg; — hanem a hallgatóság részéről is, s azt hiszszük, nem tévedünk, ha ennek okát a hírlapokban is több irányban megbeszélés tárgyát képezett esztári lelkészjelölés és választás tárgyalás alá kerülésében keressük első sorban.

A tárgysorozatban 4-ik helyen felvett ezen ügyre csakhamar reá is került a sor, s az e feletti vita délután 2 óráig foglalta el a közgyűlés idejét. Az ügy azon vélemény kíséretében került tárgyalás alá, hogy az az egyházmegyei bíróság elébe útasítsassék. Ennek folytán első sorban az illetőség felett keletkezett vita: kérdés levén az, hogy az egyházmegyei közgyűlés mint ilyen, vagy az egyházmegyei bíróság illetékes-e ez ügy érdemében határozni?

Szótöbbséggel az egyházmegyei közgyűlés illetékessége állapíttatván meg: ezen határozat ellen az esperes által azonnal felelbezés jelentetett be.

Majd újabb vitát provokált azon némelyek által nyilvánított vélemény, hogy habár az illetékesség megállapított is, de ezen határozat megfelelbeztetvén: míg a felelbezés kérdésében a felsőbb hatóság dönt, az érdemben való tárgyalást a közgyűlés halasztja el.

Ezen vélemény is kisebbségben maradván, az ügy érdemleges tárgyalása megkezdett. Felolvastattak a lelkészjelölő bizottság jegyzőkönyve és esperes úrnak a saját álláspontját védő s a lelkészjelölő bizottság álláspontja indoklását bíráló írata, melyek után a vita folyamában két indítvány tétetett, végeredményében mindenik oda vágó, hogy esperes úr felhívatik az esztári lelkészválasztáshoz a consensus kiadására.

A sok érdekes részlettel bíró s az esperesi álláspontot is Szele György egyházmegyei jegyző által tartott beszédben erős érvekkel támogató vita befejezése után ismét szavazattöbbséggel Gyulai László tanácsbíró által tett, majd módosított, végre visszavont, de Kovács József ügyvéd, mint a debreczeni egyház egyik képviselője által magáévá tett azon indítvány fogadtatott el, mely szerint esperes úr felhívatik, hogy az esztári lelkészválasztáshoz a consensus adják ki, mely érdemben hozott határozat esperes úr által szintén megfelelbeztetett.

Délután 4 órakor a közgyűlés tovább folytattatván: a gáborjáni lelkészválasztás, — mely állásra t. Miskolczy László

h.-bagosi s. lelkész szabályszerűen választatott meg, — megerősített.

Az egyházkerületi képviselők megválasztattak, és pedig Nagy Lajos és Gyulai László egyházi, — Fráter Gyula és Nadányi Miklós világi tanácsbírák rendes, — Szikszay Szabó József és László János póttagokul.

A lelkészjelölő bizottság tagjaiul megválasztattak Némethi Lajos, Nagy Lajos és Fráter Gyula tanácsbírák.

Ezeket kívül még két választás került napirendre, amennyiben a lemondott egyházmegyei számvevő, Békési Gyula helyére Tóth Sámuel főiskolai theologiai tanár, — egyházmegyei ügyvéd Nagy Ferencz helyére pedig Ember István ügyvéd megválasztattak.

A magyar prot. irod. társulat alapja javára szóló kötelezvény aláírása és beküldése ezen közgyűlésről elhalasztatott.

A krassó-vidéki lelkészi kör megkeresése papi árvaház felállítása ügyében pártolásra nem talált.

A stólaügyben az esperesi kar véleménye a közgyűlést megelőző értekezleten már részletesen megbeszélte: a közgyűlésen csekély módosítással elfogadtatott, előzőleg már a lelkészi körök is foglalkozván ezen ügygel.

A vasárnapügy rendezése tekintetében kellő gyakorlati értékkel bíró indítványt nem tehetvén az egyházmegye, e tekintetben a törvény végrehajtásától és a világi hatóságok érlyes támogatásától vár sikert.

A tanítói gyámintézet 1888. évi május 7-iki közgyűlésének megerősítést igénylő határozatai megerősítettek; gyámintézeti pénztárnokul pedig az ajánlatba hozottak közül Rítókh István kabai tanító 3 évre megválasztatott.

Az egyházmegyében történő építkezéseket ellenőrző bizottság jelentéséből kitetszőleg annak működése hatásosnak mutatkozik. E hatás még sikeresebbé tette végett útasított ezen bizottság egy olyan munkaterv kidolgozására, melyben befoglaltassék azon intézkedés is, hogy az egyházak tervbe vett építkezéseik tervrajzait és költségvetéseit oly időben terjeszték be e bizottsághoz, hogy az azokat szakértője által az egyházmegyei közgyűlést előzőleg úgy vizsgálta át, hogy azok mindenkor szakértői vélemény kíséretében terjesztethessenek az egyházmegyei közgyűlés elé.

Egyházakat és egyeseket illető számos ügy nyervén ezeken kívül még elintéztést, a közgyűlés este 8 órakor rekesztett be.

Referens.

Az esperesi beleegyezés megadandó!

Ezen határozatot hozta az esztári ismeretes lelkészválasztás ügyében a debreczeni ev. ref. egyházmegye 1889. ápril 11-én tartott közgyűlése tagjainak többsége. Minthogy már e határozat a jövőben történendő lelkészválasztásokra nézve többszörös okoknál fogva felette fontos, mert kétségtelenül irányadó leendő, nem lesz érdektelen annak vita tárgyává tétele.

Első tekintetre megragadja a figyelmet az, hogy szabálytalan lelkészválasztás felett az egyházmegyei közgyűlés, tehát közigazgatási hatóság ítél, holott az egyházi törvények 212. §-a értelmében a szabályellenes választások felett az egyházmegyei bíróságnak kell ítélnie. Azt pedig, hogy az esztári lelkészválasztás szabályellenes volt, kétségbe vonni felettébb nehéz, épen a

lelkészválasztási szabályok levén már a kijelölés alkalmával megsértve. S hogy a kijelölés hozzá tartozik a lelkészválasztás tényéhez, arra nézve talán elég annyit mondani, hogy *jelölés nélkül választás nem eszközölhető*; a jelölés tehát minden választásnál az alap, s ha ezen alap szabályellenes, szabályellenes annak folytatása, a választás is. S hogy az esztári lelkészi állomásra a jelölés szabálytalan volt, az ismét kétségtelen, mert nem tartattak meg a választási szabályok, holott az egyházi törvény 189. §-a szerint „a lelkész választása a fentebbi §-okban megállapított osztályozás és minősítéreny korlátai között kijelölés által történik“. No már most, mivel az esztári egyház — a tiszántúli ev. ref. egyházkerület 1883. szept. közgyűlése jegyzőkönyvének, az egyházi törvény 187. §-a értelmében megállapított 215. sz. határozata szerint — a 2-od osztályú egyházak közé tartozik, s mivel ugyanazon számú egyházkerületi határozat értelmében 2-od osztályú egyházba pályázhatnak (II. b.) azon rendes és segédlelkészek, kik a lelkész-képességi vizsgákat kitűnő eredménnyel tették le, ha szinte külföldi egyetemeket nem látogattak is, két évi szolgálat után stb. . . félremagyarázhatatlanul világos, hogy az esztári lelkészi állomásra kijelölt, megválasztott s az egyházmegyei közgyűlés tagjainak többsége által megerősített Biber jogosult pályázó nem volt, mert bizonyítványai nem kitűnők s a még mindig érvényben álló lelkész-minősítési szabályzat II. e) pontja értelmében kívánt 5 évi szolgálata nincs meg; nem volt tehát az épen most hivatolt egyházi törvény s egyházkerületi közgyűlési határozat értelmében jelölhető, mert hogy *nem kitűnő*, azt bizonyítja az, hogy az egyházkerület által körözöttek között 2-ik vizsgájának letétele alkalmával körözve nincs s ha egyszer az egyházkerületi közgyűlés maga kimutatja azt, *kiket tart kitűnőknek*, akkor ott további magyarázatoknak helye nincs. De nem kitűnő még akkor sem, ha alkalmaztatik bizonyítványára az 1887. évi máj. egyházker. közgy. jegyz. 82. számának az általános osztályzatot meghatározó 10. §-a, mert abban az mondatik, hogy általános osztályzattal jeles (kitűnő) már az, ki minden tárgyból jeles (kitűnő) vagy *legfeljebb egy jó* (jeles) osztályzatot kapott stb., már pedig az esztári megválasztott lelkész 2-ik lelkész-képességi bizonyítványában két jeles osztályzat van két kitűnő mellett, így tehát ezen egyházker. határozat szellemében *sem levén minősíthető kitűnő osztályjegyzékűnek*: 2-od osztályú lelkészi állomásra jelölhető nem volt, s kijelölése által megsértetett az egyházi törvény 189. §-a, megsértetett a tiszántúli egyházkerület által meghatározott lelkészminősítési szabályzat, megsértetett az egyházkerületnek az általános osztályzatra vonatkozó határozata, s ha a törvény s egyházkerületi határozatok megsértése sem nevezhető *szabályellenes eljárásnak*, akkor nincs egyéb hátra, mint lábbal tiprani a törvényt s kimondani, hogy eltekintve minden felsőbbbségi határozattól, kiki saját kénye és kedve szerint járhat el az egyházat érdeklő mindennemű dolgokban.

De menjünk tovább. Az 1883. ápr. egyházker. közgy. jegyz. 215. sz. határozatának végén ez áll: „végül kimondta az egyházkerületi közgyűlés, hogy a folyó évi április 26—30-ig tartott egyházkerületi közgyűlés 132. sz. határozatával egybehangzólag a lelkészjelölő küldöttségnek a törvényt és ezen szabályokat sértő eljárása ellen emelt *panaszok* csak a lelkészválasztási szabálytalanságok ellen intézett felebbezéssel kapcsolatosan terjesztethetnek fel és bíraltatnak el“. Mit is mond csak az 1883. ápr. közgy. jegyz. 132. sz. határozatának végkezdése? Ezt: „általában kifejezi az egyházkerületi közgyűlés,

hogy a lelkészjelölő küldöttség eljárása ellen csak tisztán *alaki tekintetben tétethető kifogás, amennyiben netalán a majd hozandó részletesebb szabályok sértetnének meg*, minden másnemű *óvástételek és kifogások* úgy az egyházmegye, mint az egyházkerület által figyelmen kívül fognak hagyatni s felebbezésnek nincs helye“. Ha most kombináljuk a két határozatot, látni fogjuk, hogy a 215. sz. *panaszokat* említ, melyek talán kétségtelenül az érdekelt egyház vagy pályázók részéről tétethetnek, míg a 132. sz. határozatban *óvástételek és kifogások* is említettnek, s ugyan ki ne látná át, hogy *panaszt* igenis adhatnak be az érdekelt egyház tagjai, de *kifogást*, annyival kevésbé *óvást* nem tehetnek egy lelkészjelölő bizottság eljárása ellen, mert ez legalább is nevetséges volna s minthogy már a 215. sz. határozat *panaszokat* említ, kétségtelen, hogy itt csakis az érdekelt egyház tagjai, vagy a pályázattól elűtöttek panaszáról van az mondva igen helyesen, hogy azok csakis a választási szabálytalanságok ellen intézett felebbezéssel kapcsolatosan terjeszthetők fel, de mivel ezen 215. sz. határozatban, mely pedig a 132. sz. határozatra hivatkozik, az *óvástétel* nem említettik, hallgatólagosan el van ismervé, hogy a *jelölés elleni óvástétel* igenis, — mint a mely a 132. sz. határozat szerint csak tisztán alaki hiba miatt, a *választási szabályok megsértése esetén tehető*, a lelkészválasztási szabálytalanságok ellen intézett felebbezés nélkül is *tárgyalás alá veendő és elbírálandó*. Pedig a szabálytalan jelölés csak választási szabálytalanság tén, s mint ilyen a 132. §. szerint, — hol csak a másnemű kifogások és óvástételek figyelmen kívül hagyása említettik, — nem volna-e elbírálandó még a 215. sz. határozat nélkül is?!

Hogy az esztári lelkészválasztásra történt jelölésnél az *alaki hiba elkövetetett*, a választási szabályok nem tartatván meg, fentebb kimutattuk; no már most, kinek a joga tehát az *óvástétel*, melynek jogszerű voltát ily körülmények között a 132. sz. határozat fentartja? Az érdekelt egyház tagjaié s a pályázóké, mint láttuk, nem lehet, de lehet a *jelölő bizottság tagjaié*, mint a kik az egyházi törvény többször hivatolt 189. §-a szerint, az osztályozás és minősítés korlátai között tartoznak a jelölést megejteni és az egyházi törvény 179. §-a szerint, ily minőségek közben elkövetett cselekvések vagy mulasztásuk következményeiért a fegyelmi törvények értelmében felelősök; lehet s kell, hogy legyen az esperesé, mint a ki a lelkészjelölő bizottságnak elnöke, s az egyházi törvény 131. §-a értelmében az egyházmegyei és egyházkerületi határozatok régrehajtója s ha a törvény s felsőbbbség rendeleteit megszegi, vagy áthágni enged, ezért, szintén a 179. §. értelmében, fegyelmi eljárás alá vonható.

Ime a debreczeni egyházmegye esperese, az esztári lelkészjelölés ellen, *alaki hiba törtévéen*, óvását az egyházkerület által fentartott jogánál, kimondhatjuk, reá rótt *köteletségénél* fogva megtette, a szabályellenesen kijelölt egyén megválasztásához a megegyezést megtagadta, az ügyet az egyházmegyei közgyűlés előtt az egyházi törvény 43. §. b) pontja értelmében bejelentette, s a közgyűlés a helyett, hogy a választás feletti határozatot az illetékes forum, az egyházmegyei bíróságnak hagyná fenn, elhatározza maga, hogy az egyházi törvény, egyházkerületi határozatok mellőzéseivel megejtett választáshoz a consensus kiadandó, vagy más szavakkal szentesíti a lelkészjelölő bizottság szabálytalan eljárását s pálcát tör a törvény tekintélyét védő esperes intézkedése felett.

Vajjon nem lépte-é át a közgyűlés hatáskörét? Nem az lett volna-é teendője, hogy az esperes eljárását tudomásul véve,

az ügyet bíróság elé vigye? s ha ott csakugyan az tűnnék ki, hogy a consensus ki nem adásával az esperes hatalmával visszaélt, ellene panaszt tegyen, s hivatalos hatalommal visszaélés czímen az egyházi törvény 257. §-ának f) pontja szerint ellene fegyelmi vizsgálatot kérjen? A törvény helyes értelmezése szerint bizonyára ez, mert a szabályellenes alapon megindított s így szabályellenes választások felett a törvény értelmében jog-érvényesen az egyházmegyei bíróság ítél s nincs egyetlenegy §-a sem a törvénynek olyan, mely az egyházmegyei közgyűlést e tiszttel megbízná. Mert az egyházi törvény 204. §-a, mely azt mondja, hogy az esperes az engedély megtagadásáért az egyházi közhatóság irányában mindenkor felelős — *a szabályszerű választás mellett mondatik*, s épen azért kellett volna már a bíróságra bízni az ítéletet, hogy az döntse el, vajjon szabályos volt-e a választás vagy sem.

De hát a dolog úgy van, a hogy van; majd dönt felette véglegesen az egyházkerületi közgyűlés bölcsesége, s nincs okunk, hogy kételkedjünk abban, mely szerint az egyházkerület a maga határozatainak, mint eddig, úgy ezután is érvényt fog szerezni.

S ha most levonjuk az esztári lelkészválasztásnál eddig felmerült dolgokból a logikus következtetést, megtudjuk 1-ör azt, hogy a lelkészjelölő bizottságnak semmiféle szabályt avagy törvényt a jelölés alkalmával megtartani nem kell, mindenféle unalmas törvénykönyv s útasítás mellőzésével egyedül saját belátása alapján végzi teendőjét (contra egyh. törv. 179., 189. §.). 2-or. A jelölő bizottság elnöke, — ha mindjárt a törvények megtartására felesketett esperes is az, — köteles a lelkészjelölő bizottság többségének felfogása előtt — a törvény világos rendelkezése ellenére is — szömet hunyni, a szabályok megsértését némán elhallgatni, s hogy minden kívánalomnak eleget tehessen, a törvénykönyvet s felsőbb hatóságok rendeleteit pihenőre lomtárba tenni, ha pedig a törvény ellen való vétkezés miatt fegyelmi vizsgálat alá vonatnék, büntetését a közjó érdekében szeliden eltérni (contra egyh. törv. 131., 179. §.). 3-or. A lelkészválasztási szabályok megsemmisíttetnek, a lelkész-képességi vizsgákon jövőre az egyes tantárgyakból osztályzat nem adatik, csak ennyi íratik a bizonyítványra: *képesített*, egyebekben minden pályázóra nézve a jelölő bizottság tagjainak véleménye az irányadó, épen azért a lelkész-képességi vizsgákra készülő atyafiak jóakarattal figyelmeztetnek, hogy magukat a haszontalan tanulással ne gyötörjék, az élet körülményei adván meg kinek-kinek a kellő qualificatiót (contra egyh. törv. 186. §.).

k . . . n.

Irodalom.

Isten országa. Templomi és Iskolai Beszédek gyermekek és ifjak istentiszteletére és vallásitanítására. Molenkamp. C. J. és Stanley Arthur műveik után átdolgozta Benke István. II. k. Ára 1 forint 20 krajczár.

(Folytatás.)

Ugyancsak az 5-dik lapon a bölcsesség elérésére egyik fő dolog a hallgatás (talán a bölcsesség elérésének egyik eszköze vagy föltétele). 6-dik lapon: másik fő dolog a bölcsesség elérésére — (szintén másik eszköze, lévén a dolog mérőben tárgyi főnév). A 7-dik lapon: azonképen van a **dolog** az emberi életben is (így van ez az emberi életben is). 9-dik

lapon: „el fogom mondani, hogy miféle rossz **dolog**ot követtek el Éli fiai (beszéljünk először is Éli fiainak gonoszságukról). A 14-dik lapon: „mindezeket bizonyára igen kellemes dolognak tartjátok, de ezeknek következményei később a ti megrögzött bűnösségeitek és helyrehozhatlan káraitok lesznek.“ Bámulatos, hogyan tehette papírra e sorokat szerző. Kételkedünk, ha vajjon elolvasta-e másodsor, mert magok a betűk tiltakoznak ily elhelyezés ellen. Többsébe tenni a collectiv nevet itt e helyen s ily értelemben! Olvassa el csak, mennyire másként hangzik így: mindezeket szívesen veszitek, holott később megrögzött bűnösséget s helyrehozhatlan kárt eredményez. Tovább a 23-dik lapon: „tudjátok meg, hogy Istennek egykor minden dologról számolni tartoztok. (Az angol a maga nyelvének természete szerint teszi oda a thinget, de mi így mondjuk: „mindenről“). A 28-dik lapon: „az is igen **eszes dolog** volt Abdiástól“, e helyett „eszes eljárás, vagy ügyes magaviselet“. Mindjárt nyomban a 29-dik lapon: „abba a helyzetbe hoz, hogy a valóban jó, szép és hasznos **dolgokat** cselekedjétek“, — e helyett, — alkalmassá tesz arra, hogy igazán, nemesen és hasznosan cselekedjétek. 34-dik lapon: oly nagy ember miként tud oly kicsiny **dologgal** foglalkozni, (miként foglalkozhatik oly jelentéktelen tárggyal). A 41-dik lapon ismét előkerül a dolog, midőn így ír: „az ilyen nem igazán vallásos embereket általában arról lehet fölismereni, hogy a csekély, közérdeknélküli dolgokból rendkívül nagyot csinálnak“. (Az ilyen nem igazán vallásos emberek arról ösmertethők föl, hogy jelentéktelen külsőségekre nagy súlyt fektetnek). 74-dik lapon: „kezdjük ott a **dolg**ot (talán beszédet) a midőn Jézus 12 éves volt“. Ugyancsak e lapon: az ő fiatal szellemét a legmagasabb **dolgok** foglalkoztatják. (Fiatal szellemét! ki hallott valaha ilyet? Összetéveszté ezzel: gyermeki lelkületét a legmagasabb eszmék töltötték be). 77-dik lapon: „tanuljátok meg Jézustól, hogy reátok nézve minden **dolog** között a leghasznosabb a bölcsesség“. Így kellene: „tanuljátok meg Jézustól, hogy leghasznosabb s legfőbb javatok a bölcsesség.“ A 82-dik lapon: mi az a jó és üdvös **dolog**, — mit mi a kicsinyek halála által öröklünk. (Üdvös tanulság.). Ezen a lapon háromszor fordul elő s ezt egy sajtóságos mondat előzi meg, melyet idéznünk kell, hogy tisztán lássuk, mennyire lekötötte szerzőt az idegen nyelv szorító bilincse: „Békességben van-e a gyermek? — tudakolta Elizéus egy anyától azt a gyermeket, kit születésétől fogva ismert a próféta.“ (e helyett: tudakozódott Elizéus a kised korától ösmert gyermek felől annak anyjától.) „S jóllehet, hogy a kértett fiú már halva volt (az anya volt itt a „kértett“, talán így a kérdéses vagy illető; aztán miért így: halva volt, így mondjuk ezt: „már meghalt“, vagy „halott volt“). A szegény asszony mégis bírt annyi lelki erővel, hogy azt mondhatta: (volt még annyi lelki ereje, hogy így válaszolhatott:) „békességben van.“ Mert Isten előtt minden **dolog** jó és békesség, ha mi emberek oly színben látjuk. (Isten előtt minden jó és békesség). Békességben van a kis halott, mert oly érzést kelt föl a szívünkben, melyet tán semmi más **dolog** (tehát a kis halott is **dolog**!) nem eszközölhet. Egyszerűen ki kellett volna itt hagyni azt a felesleges **dolg**ot. A 90-dik lapot így kezdi: „Gyakran történnek e világon olyan **dolgok**, hogy **akárki** méltán kérdezheti, vagy gondolhatja magában“ stb. Minő másként hangzik így: Gyakran fordulnak elő e világon oly események (vagy jelenetek), melyeket látva, bátran kérdezhetjük stb.

A dologgal tehát végeztünk volna, beleszúrva itt-ott esetleg felmerült észrevételeket. Záradékol még egy pár különösségre hívjuk föl a figyelmet, arra t. i., hogy fordító úr vajmi kevés gondot fordított magára a helyes szófűzésre. Erre is szemelvényül néhány példát hadd mutassunk be; ab uno disce omnes. 92. lapon olvassuk; „S mikor a bűn elkövetése után felébred a bűnös öntudat, a fájó és aggasztó bánkódás az elkövetett rossz tettek miatt: Isten elég alkalmat ad a hibák jóvátételére, a vétkektől való irtózásra és arra, hogy a romlás és nyomor örvényéből, a hová valakit a bűnök sodortak — az illető kimeneküljön“.

Tessék ezt így betanulni vagy elmondani! Betanulhatja nagy nehezen, de senkisé meg egykönnyen, és ez mind a hiányos szófűzés következménye. Állítsuk csak egybe, öltöztessük föl a kivetkőztetett mondatokat, mily egyszerű, mily világos minden: „S mikor a bűn elkövetése után a rossz tettek miatti fájó és aggasztó bánkódás, vagyis a bűntudat fölébred: Isten még akkor is elég alkalmat nyújt, hogy hibáinkat jóvátegyük, a vétkektől irtózzunk. Sőt alkalmat nyújt arra is, hogy az ember kimeneküljön a romlás és nyomor örvényéből, hová őt a bűnök sodorták“.

Igy a 93-ik lapon: „Nyilvánosan alig prédikált és keresztelt többet egy esztendőnél (tehát egy esztendőt keresztelt volna meg!). A bűn szövetkezve a gyűlölettel és a bosszúvágygyal, sietett őt a működése köréből kiragadni és véres látványul dobni oda életét“. Fordítsuk le ezt is magyarra s ekkor így hangzik: „Alig keresztelt és prédikált tovább egy esztendőnél“ (vagy még jobb: „körülbelül egy évig prédikált s keresztelt nyilvánosan“). A gyűlölettel s bosszúvágygyal szövetkezett bűn mihamarább kiragadta őt működési köréből, hogy aztán oda dobja véres látványul életét“.

Censor.

(Vége köv.)

Gulyás Benő Egyházi beszédeinek lapunk jelen számában való hirdetésére felhívjuk olvasóink figyelmét. A művet mielőbb ismertetni fogjuk.

Különfélék.

Felső-szabolcsi ev. ref. egyházmegye. Genesy Albertet, ez egyházmegye új gondnokát a múlt héten igttatták be hivatalába. Genesy Albert ez alkalommal 1000 frtos alapítványt tett, melyből 200 frt a kislétai egyházat, 300 frt a papi özvegy- és árvapénztárt, 300 frt a közigazgatási pénztárt, 100 frt a litkei alapot, és 100 frt a tanítói özvegy- és árvapénztárt illeti. (Debr. Ell.).

Egyházmegyei közgyűlések. A bihari egyházmegye f. hó 10. és 11., a nagy-bányai f. hó 11. és 22. napjain tartották közgyűléseiket. A beküldött részletes tudósításokat közölni fogjuk.

Szerk. posta. Mátray Lajos úrnak Debreczenben. Igen szíves örömmel vettem „Julius Caesar“ című szép balladáját. Köszönöm figyelmét, hogy fölkereste lapunkat azzal. — A ki, mint ön, a régibb debreczeni írói iskola tanulmányozására, méltatására és ismertetésére szenteli életét, s hozzánk, a ref. főiskola tanáraihoz, egyházunkhoz mindközelebb igyekszik jutni, az elismerő köszönetet érdemel, ha szép munkálataival

egyházi lapunkat is fölkeresi. Engedjen meg azonban, hogy szerkesztői programmelvemet, mely szerint e lapban csak vallásos irányú költemények jelenhetnek meg, kénytelen vagyok most is fentartani, ha ugyan az eddig közlésre el nem fogadott költemények szerzőinek kellemetlen érzéseket nem akarok okozni. Ez pedig csakugyan nem lehet szándékomban. Vallásos irányú költeményt, vagy más lapunk keretébe illő munkálatot kérek. — D. M. Kérdezni tetszik, hogy van-e a magyarban olyan önálló mű, mely a rokonság és sógorság fokainak számításával egész behatólag foglalkozik. Én egyet ismerek ilyet, a mely egyedül ezen tárggyal foglalkozik. E könyv czíme következő: „Az atyafiság és sógorság tilos fokozatai a házasságban, különösen protestánsok számára. Irta Kovács János eszenyi ref. lelkész. Sárospatak, 1855. Különben megjegyzem, hogy épen én is behatólag foglalkozom most e tárggyal. Levezetem egy munka alatt levő művemben a rokonság és sógorság, mint házassági akadály történetét az ószövetségtől a római jogon át egész a legújabb korig. Művem gyakorlati részében mindenütt illusztrálok. A nagyobb részzel már készen vagyok, a hátralevőket egy jó hónap alatt elkészítem s azután elvégezvén a limae labort, kibocsátom az előfizetési felhívást. A Kovács művét szívesen ajánlom, mert igazán jó munka, de nehéz már megkapni; az enyim is tesz talán majd némi szolgálatot, annyival is inkább, mert a fölvetett kérdéssel igen széles körben s egészen gyakorlatilag foglalkozik és rendszere is könnyen áttetsző leend. — N. K. Jövő számban szívesen kiadom. Helyszűke miatt késik. Boesánat a késedelemért.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉS.

Kiadásomban épen most jelent meg és így általam, valamint minden hazai könyvtárban útnán megszerezhető:

EGYHÁZI BESZÉDEK.

Irta **GULYÁS BENŐ,**
t.-palkonyai ev. ref. segédlelkész.

I. Kötet.

Ára 1 frt 30 kr.

Nagytisztelendő **Csiky Lajos,** debreczeni főiskolai hittanár úr, ki e munka kéziratát elolvasta, így nyilatkozott arról szerzőhöz intézett levelében: „Azt határozottan állítom, hogy én még kevés olyan egyházi beszédet olvastam, a mely nekem minden részben annyira tetszett volna, mint a mennyire az Ön beszédei tetszenek. Nyereség lesz egyházi beszéd-irodalmunkra, ha kiadja ezen beszédeket“.

Miskolcz, 1889. áprilho 15.

Lóvy József fia
könyvtár.

1 frt 35 krnak postaútalványon való beküldése után a mű bérmentesen expedíáltatik.